

Nytt fra

ØSTMARKA

Medlemsblad for Østmarkas Venner 57. årgang Nr. 3/2023

*Stem på Østmarka i år
Sterke nasjonalpark-argumenter
Slik ble Østmarka til*

Stem på Østmarka i år!

Av Helga Gunnarsdóttir

Lederen har ordet:

I skrivende stund venter vi på at nasjonalparken og vernet av friluftslivsområder skal legge en beskyttende hånd over nye 50 kvadratkilometer av Østmarka. Da vil om lag 20 prosent av Østmarka være vernet mot hogst, skogsbilveier, kraftledninger, trafostasjoner, idrettsanlegg og grusveier.

Men i resten av Østmarka som ikke er beskyttet av annet enn markaloven – i all hovedsak i Lørenskog og Rælingen – er det lagt fram konkrete planer om meget store og irreversible inngrep som vil endre Østmarka for alltid. Disse sakene skal avgjøres av de nye kommunestyrene som velges 11. september.

I Rælingen har inngrepene sammenheng med Marikollen skianlegg – som allerede har ført til store inngrep i Østmarkas randsone og planer om hogst av de resterende naturskogene i kommunen. Flertallet i det nåværende kommunestyret vil bygge en nesten fem meter høy og 70 meter bred demning for industriell snøproduksjon. Dammen vil rasere en myr som er en rødlistet naturtype og levested for flere truede arter. Flertallet vil også anlegge en skogsbilvei med opptil 12 meter bred anleggssone fra Marikollen til Ramstadsjøen. Statsforvalteren «fraråder planforslaget på bakgrunn av forslaget store negative konsekvenser for natur og miljø».

I Lørenskog er det Losby bruks skogsbilvei som skal avgjøres av det nye kommunestyret.

Den planlagte veien med snuplasser, veltrepplasser, drensrør og pukkverk representerer et enormt inngrep som vil skjære gjennom et av Østmarkas mest verdifulle områder og dermed endre selve Østmarkas karakter for all framtid. Bygging av en massiv vei, i et område som av mange oppleves som selve hjertet av Østmarka, vil smerte Østmarka-brukerne mer enn noe annet inngrep i nyere tid. I dette området, som er så vesentlig for utøvelsen av friluftslivet til store folkegrupper både i Oslo og Lørenskog, må hensynet til naturverdiene og friluftslivet veie tyngre enn skogbruksinteressene.

Disse inngrepene er de mest alvorlige som Østmarkas Venner har arbeidet med på flere tiår. Derfor har vi for første gang gått til det skritt å forsøke å kartlegge hva de politiske partiene i de to kommunene mener om disse svært alvorlige inngrepssakene. Du kan lese mer om hva partiene mener i bladet og på våre nettsider.

Rapporter fra det internasjonale naturpanelet og den globale naturavtalen som ble undertegnet i Montreal i desember 2022 viser at verden har en naturkrise. Ett av de viktigste tiltakene er å slutte å bygge ned naturen og ikke hogge skog som har naturverdier. Det vil også bidra til reduserte utslipp av klimagasser. Denne forståelsen må fra nå av gjennomsyre natur- og arealpolitikken i Østmarka-kommunene.

Nytt fra Østmarka – Medlemsblad for Østmarkas Venner

Utgiver: Østmarkas Venner,
Postboks 85 Nordstrand, 1112 Oslo
Ansvarlig redaktør: Helga Gunnarsdóttir
Redaktør: Bjarne Rosjø
e-post: Bjarne.rosjo@brmedia.no

Forsidebilde: Svartspett «på vakt» i Østmarkas gammelskog
Foto: Jørn Areklett Omre
Grafisk produksjon: Aksell AS – aksell.no
Opplag: 4 500
Frist for stoff til neste nr. er 1. november 2023
Utgitt med støtte fra Oslo kommune

Et nesten komplett styre i Østmarkas Venner, foran tuntreet på Sandbakken. Foto: Bjarne Røsjø.

En nylig studie fra tidsskriftet Nature som er referert i Aftenposten, viser at politikerne må vurdere andre verdier enn de økonomiske dersom de ambisiøse målene om å bremse naturkrisen og klimakrisen skal nås. Professor Arild Vatn ved NMBU sier at:

– Det er økonomien og markedet som styrer. Men det er politikerne som tillater at det er slik. Det vil være krevende for politikerne å gjøre noe med det fordi markedskreftene er så sterke. Men det er likevel mulig.

Han sier videre at folkelig deltagelse i beslutningsprosessene blir helt avgjørende. Han mener det må lages systemer hvor folk får sagt fra om sine verdier vedrørende natur. Så må disse veie like tungt som de økonomiske verdiene.

Vår undersøkelse viser at flere av partiene fortsatt støtter omfattende inngrep i Østmarka. Dette skyldes nok at de verdsetter skogbrukets og idrettens økonomiske interesser mye høyere enn hensyn til naturen, friluftslivet, naturopplevelsen og reduksjon i utslipp av klimagasser.

Er du medlem av Østmarkas Venner eller bruker av Østmarka, og ønsker å hindre ytterligere inngrep som vil forringe Østmarka for alltid? Da bør du tenke over at det i første omgang er din stemme i kommunevalget som kan være med på å avgjøre Østmarkas framtid!

Denne utgaven av Nytt fra Østmarka gikk i trykken 25. august. Følg med på våre nettsider for oppdatert informasjon om nasjonalparken og andre saker.

Styret i Østmarkas Venner 2023–2024

Trykksak
2041 0379

Leder: Helga Gunnarsdóttir 959 92 349
Sigmund Hågvær 917 14 510
Bente Lise Dagenborg 419 22 941
Lars Rogstad 450 04 970
Johan G. Ellingsen 909 21 568

Nestleder: Øyvind Pettersen 454 57 346

Kristin Lund 957 09 166
Varamedlemmer: Marit Hauken 415 21 182
Jan Olav Haugen 996 34 927
Linda Steen-Brungot 906 49 731

Administrativ leder: Ingunn Lian Nylund 949 82 006, medlem@ostmarkasvenner.no
E-post til styret og ansatte: fornavn@ostmarkasvenner.no

Fem partier i Lørenskog sier nei

Tekst: Helga Gunnarsdóttir og Bjarne Røsjø

til Losby Bruks «monstervei»

Fra Dammyrveiens planlagte trasé sør for Kavlebrumyra. Her skal det sprenges en ca. 6 meter bred trasé i åssiden, noe som vil resultere i store fjellskjæringer og steinfyllinger over en distanse på vel 600 meter. Foto: Lars Lindland.

Losby Bruk vil bygge en svær skogsbilvei i Østmarka, i et nær uberørt område mellom Elvåga og Halsjøen i Lørenskog. En rundspørring foretatt av Østmarkas Venner viser at fem av partiene i kommunen har tatt standpunkt og vil stemme imot når saken kommer til behandling i kommunestyret. Ap og Høyre har derimot ikke tatt stilling ennå.

Saken om bygging av Dammyrveien – en meget omfattende skogsbilvei som Losby Bruk planlegger mellom Elvåga og Halsjøen – er den viktigste Marka-saken i Lørenskog på flere tiår. Østmarkas Venner (ØV) mener at dette blir en «monstervei» som vil ha store negative konsekvenser for landskap, friluftsliv, naturopplevelser og naturverdier, og at Lørenskog kommune derfor må avvise søknaden. Nesten samtlige naturvern- og friluftslivsorganisasjoner er imot veibyggingen.

Parkeringsplasser, møteplasser og snuplasser

Den planlagte veien på østsiden av Elvåga skal bli 3860 meter lang med en bredde på mellom 4 og 6,5 meter. I tillegg kommer fyllinger, grøfter og en rekke rør som vil drenere våte områder. I hele veiens lengde vil en gate på minst 20 meter bli flatehogd. Veien kalles Dammyrveien fordi den blant annet passerer Dammyr nord for Gardfangåsen.

I snitt vil veien for omtrent hver 225. meter utvides med en parkeringsplass, møteplass eller snuplass. Ved disse utvidelsene vil veien, i en lengde på 20 til 26 meter hvert sted, være mellom 7 og 26 meter bred. Det planlegges dessuten flere massetak (pukkverk).

Slik svarer partiene i Lørenskog

Foran lokalvalget 11. september har ØV spurt de politiske partiene i kommunestyret i Lørenskog om hvordan de vil stille seg til planene. Vi sendte epost til gruppelederne

i kommunestyret, og tabellen på neste side oppsummerer svarene vi har fått.

ØVs rundspørring viser at fem partier – Miljøpartiet de Grønne (MDG), Sosialistisk Venstreparti (SV), Rødt, Venstre (V) og Kristelig Folkeparti (KrF) – allerede nå sier at de vil stemme imot veibyggingen når saken kommer til politisk behandling. Arbeiderpartiet (Ap) og Høyre (H) vil ikke ta standpunkt før kommunens administrasjon har lagt en saksutredning som kommer til politisk behandling. To av partiene i kommunestyret – Fremskrittspartiet (FrP) og Senterpartiet (Sp) – har ikke svart på ØVs henvendelser.

Det sittende kommunestyret i Lørenskog har 47 medlemmer: Ap (16), FrP (4), Høyre (12), KrF (1), MDG (3), Rødt (2), Senterpartiet (2), Venstre (2) og SV (3). I tillegg er to representanter fristilt. De fem partiene som før valget har tatt klart standpunkt mot Dammyrveien har altså kun 11 representanter i det sittende kommunestyret. Høyre og Arbeiderpartiet, som ikke vil flagge et standpunkt ennå, har til sammen 28 representanter.

Velgere som er enige med ØV i at monsterveien må stanses bør derfor vurdere om de vil stemme på et av partiene som allerede har tatt et klart standpunkt imot veien, eller om de vil ta sjansen på at Høyre eller Arbeiderpartiet senere kommer til samme konklusjon.

Spørsmål/ Parti	Vil ditt parti – uavhengig av hvilket lovverk som brukes – stemme for eller imot at denne veien bygges?		Vil ditt parti stemme for eller mot at Losby bruk får tillatelse etter landbruksveiforskriften til å anlegge Dammyrveien?		Vil ditt parti fremme forslag om/stemme for at dette veiingrepet som har meget store negative virkninger for natur, friluftsliv etc. krever regulerings-plan og en konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven?	
	Før	Imot	Før	Imot	Nei	JA
MDG		X		X		X
SV		X		X		X
Rødt		X		X		X
Venstre		X		X		X
Krf		X		X		X
Høyre	Ønsker ikke å svare før saken legges fram for politisk behandling					
Ap	Ønsker ikke å svare før saken legges fram for politisk behandling					

Tabellen viser hva de politiske partiene i kommunestyret i Lørenskog mener om Dammyrveien før lokalvalget 11. september. Frp og Sp har ikke svart.

Kommunestyret avgjør saken

Det kom mange høringsuttalelser da Losby Bruks hogstøknad ble lagt fram, og Landbrukskontoret har sendt hogstøknaden i retur fordi den var mangelfull – Losby har blant annet fått beskjed om å kartlegge arkeologi og biologisk mangfold. Saken er forventet å komme opp i politiske utvalg og kommunestyret etter høstens valg, og da skal den behandles i henhold til Landbruksveiforskriften. Kommunestyret har makt til både å godkjenne og avslå slike saker. En eventuell klagesak avgjøres av Statsforvalteren.

ØV har påpekt at kommunestyret i Lørenskog gjorde et meget godt vedtak i forbindelse med behandlingen av kommuneplanens arealdel i mars 2023. I vedtaket heter det blant annet at:

Skogen/marka underlegges streng forvaltning slik at områdene ikke forringes i verdi og at natur- og friluftsinnteressene ivaretas også for

framtidige generasjoner. Særlig gjelder dette de gjenværende naturskogene (skog som ikke er flatehogd) og skog som i dag har sårbare arter eller har potensial for å bli levested for slike. Områder av særlig verdi for befolkningens naturopplevelse skal tas særlig godt vare på. Pbl § 12-1 tredje ledd, at gjennomføring av større bygge og anleggstiltak og andre tiltak som kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn krever reguleringsplan, skal forstås og praktiseres i lys av dette.

ØV mener at den planlagte skogsbilveien står i åpenbar strid med denne planbeskrivelsen, og at kommunestyret i Lørenskog derfor har god grunn til å avvise søknaden fra Losby Bruk. Alle partier med unntak av Frp og Sp stemte for denne planbeskrivelsen, som SV fremmet for kommunestyret.

De politiske partienes fullstendige svar på ØVs spørsmål ble publisert i en artikkel på Østmarkas Venners nettside 16. august.

Fjerdingsbyputten/dammen skal legges nesten fem meter under vann, ifølge reguleringsplanen som snart skal avgjøres av politikerne i Rælingen. Foto: Bjarne Røsjø.

Rælingen-valget kan avgjøre Brudalens og Fjerdingsbyputtens framtid

Tekst: Helga Gunnarsdóttir og Bjarne Røsjø

Rælingen kommune planlegger en bred skogsbilvei gjennom Brudalen og oppdemming av Fjerdingsbyputten slik at myra rundt blir oversvømt. ØV har spurt om Rælingen-partienes meninger i saken, og svarene tyder på at prosjektene kan møte mye motstand i det nye kommunestyret etter valget. Til syvende og sist er det velgerne som avgjør.

Den viktigste Marka-saken i Rælingen for tiden er de omfattende inngrepene i Brudalen og ved Fjerdingbyputten – som også kalles Fjerdingbydammen – og begge sakene vil bli avgjort av det nye kommunestyret som overtar etter lokalvalget 11. september. Østmarkas Venner har derfor spurt hva de politiske partiene i Rælingen mener om disse to viktige sakene:

- En skogsbilvei med en opptil tolv meter bred anleggssone som er planlagt gjennom Brudalen fra Marikollen mot Ramstadsjøen
- En 4,8 meter høy og 72 meter bred dam som vil demme opp det idylliske myrtjernet Fjerdingbyputten og myra rundt. Hensikten er å skaffe vann til kunstnøproduksjonen i Marikollen

ØV og Statsforvalteren har kritisert planene

ØV leverte i mai 2022 en høringsuttalelse med protest mot skogsbilveien og neddemningen av truet natur rundt Fjerdingbyputten. Vi påpekte at veien vil innebære et meget stort inngrep i en trang og nesten intakt dal og gikk istedenfor inn for en enkel oppgradering av dagens turvei. Vi påpekte også at Fjerdingbyputten/dammen og myra rundt er en rødlistet naturtype som for all del ikke bør raseser.

Også Statsforvalteren har kommet med meget skarp kritikk og «fraråder planforslaget på bakgrunn av forslagets store negative konsekvenser for natur og miljø».

Velgerne har reell mulighet til å påvirke
Vi stilte derfor to spørsmål til de politiske partiene i Rælingen:

Er ditt parti for eller imot at Brudalsveien bygges slik den er beskrevet i reguleringsplanen?

Er ditt parti for eller imot at Fjerdingbyputten demmes opp, med de konsekvenser det vil få for naturmangfold og utslipp av drivhusgasser?

De politiske partienes svar på vår rundspørring tyder på at det kan bli vanskelig å få gjennomført disse planene i sin nåværende form, og at velgerne har en reell mulighet til å påvirke utfallet av denne saken.

Knepent flertall i kommunestyret

Både ØV og Statsforvalteren har påpekt store negative konsekvenser for natur, miljø og klima. Partiene Ap, Sp og Konservativt går likevel inn for begge prosjektene i sin nåværende form, men reserverer seg av formelle grunner fordi sakene ikke er ferdigbehandlet. Ap og Sp har til sammen 18 representanter i dagens kommunestyre (med 35 medlemmer), mens partiet Konservativt ikke er representert. «Utbyggingspartiene» har altså et flertall i dag, men flertallet kan bli svekket eller borte hvis velgerne i Rælingen stemmer på partier som er motstandere av planene.

Partiene MDG, Rødt, SV og Venstre har seks stemmer i dagens kommunestyre og disse partiene er meget klare motstandere av naturødeleggelsene langs Brudalsveien og rundt Fjerdingbyputten. Også Industriparti- og Næringspartiet (INP) sier at de vil stemme imot planene; dette parti er ikke

Stien fra Marikollen sørover mot Ramstadsjøen skal bli en bred skogbilvei med inntil 12 meters anleggssone. Foto: Bjarne Røsjø.

Spørsmål/ Parti	Brudalsveien som skogsbilvei		Oppdemming ved Fjerdingbyputten	
	For	Imot	For	Imot
MDG		X		X
Rødt		X		X
SV		X		X
Venstre		X		X
INP		X		X
Frp	Redusert omfang		Utrede alternativer	
Høyre	Redusert omfang		Utrede alternativer	
Konservativt	X		X	
Ap	X		X	
Sp	X		X	

Tabellen oppsummerer Rælingen-politikernes holdning og viser at valgresultatet har reell mulighet til å påvirke resultatet av den politiske behandlingen av sakene om Brudalen og Fjerdingbyputten.

representert i kommunestyret som ble valgt inn i 2019.

FrP og Høyre, som til sammen har 10 stemmer i dagens kommunestyre, går inn for en redusert utbygging av veien gjennom Brudalen – og en utredning av alternativer når det gjelder oppdemmingen av Fjerdingbyputten. Dermed har det nåværende kom-

munestyret til sammen 16 representanter som ikke vil stemme for planene i sin nåværende form, mens tilhengerne har 18 stemmer.

De politiske partienes fullstendige svar på ØVs spørsmål ble publisert i en artikkel på Østmarkas Venners nettsider 13. august.

SKOGSMYSTIKK OG SKOGVERDIER med Arne Nævra på Mariholtet

Hva: Film med kåseri om skogens hemmeligheter

Hvor: Mariholtet Sportsstue

Hvem: Naturfotograf Arne Nævra, Mariholtet Sportsstue og ØV

Når: Tirsdag 17. oktober kl. 19.00-20.30. Viltgryta serveres mellom 17:30 og 18:45

Østmarkas Venner ønsker velkommen til spennende kveld om skogen. Den kjente naturfotografen og filmskaperen Arne Nævra kåserer og viser film om dyreliv og sterke, personlige naturopplevelser i skog.

Tar vi ikke mye feil, vil både tiurer, bjørner og ulver skride over det store lerretet denne kvelden. Kanskje dukker Nøkken opp også – i skogens trolltjern.

Skogsmystikk
Foto: Arne Nævra.

Viltgryte før film og kåseri

Du kan droppe middagen hjemme og gå en ettermiddagstur til Mariholtet. Fra kl. 17:30 kan du få kjøpt viltgryte til kr 220, i tillegg til et smakfullt utvalg bakst, kaker og kioskvarer.

Det er gratis inngang på arrangementet, og det er åpent for alle. Velkommen!

Følg med på våre nettsider for oppdatert informasjon.

Vi feirer nasjonalparken

Østmarkas Venner inviterer til markering av nasjonalparkvernet.

Torsdag 9. november kl. 19.00

Tradisjonen tro byr vi på kaffe og noe å bite i.

Alle er hjertelig velkomne til å feire sammen med oss!

For nærmere informasjon om sted og program følg med på www.ostmarkasvenner.no

Førjulstreff på Rustadsaga

Hva: Julegrøt og noe attåt

Hvor: Rustadsaga

Hvem: Østmarkas Venner i samarbeid med Rustadsaga

Når: Torsdag 7. desember kl. 18.00.

Østmarkas Venner feirer nasjonalparken og ønsker velkommen til førjulstreff på Rustadsaga.

Vi byr på julegrøt og en hyggelig markaprat fra kl. 18.00. Program annonseres på våre nett- og Facebook-sider når det nærmer seg.

Arrangementet er gratis og åpent for alle, men vil kreve påmelding.

Følg med på våre nettsider for påmelding og oppdatert informasjon.

Velkommen!

Foto: Espen Bratlie

Da det inngrepsfrie området omkring Skogsmåsan ikke skulle bli vernet som friluftslivsområde, førte det til at ØV-styret begynte å utrede andre verneformer. Foto: Espen Bratlie.

Nasjonalpark-argumentene var sterke allerede ved lanseringen

Tekst: Bjarne Røsjø

Østmarkas Venner hadde sterke argumenter for nasjonalparken i Østmarka allerede da ideen ble lansert i 2012. De opprinnelige argumentene har stått seg svært godt i løpet av den over 11 år lange prosessen fram til i dag.

I 2011 startet en spesiell verneprosess som var ledet av Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Kommuner og frivillige organisasjoner var invitert til å foreslå såkalte friluftslivs-områder etter paragraf 11 i markaloven, som går ut på at områder kan vernes på grunn av sine naturopplevelseskvaliteter. Østmar-

kas Venner (ØV) hadde foreslått fire områder, og to av disse ble vernet i 2013: Hauktjern og Spinneren.

Men sensommeren 2011 var det allerede blitt klart at det nærmest uberørte området omkring Skogsmåsan ikke ville bli tatt med

videre i paragraf 11-prosessen. Styret i ØV hadde derfor bedt styremedlemmene Helga Gunnarsdóttir og Sigmund Hågvar undersøke mulighetene for andre verneformer i den indre delen av Østmarka. Svaret kom i et notat som ØV-styret sluttet seg til i et historisk styremøte 13. oktober 2011: Nasjonalpark var den best egnete verneformen for et større område i Østmarka.

Vern som nasjonalpark var best egnet

Notatet viste at nye naturreservater kunne være aktuelt i randsonen til de eksisterende naturreservatene i Østmarka, men neppe for et større område. Naturreservat er dessuten den strengeste verneformen og kan ramme friluftslivet unødig hardt. Landskapsvern-område etter naturmangfoldloven er heller ikke et vern som vil passe i Østmarka, fordi skogsdrift ikke kan forbys i denne verneformen.

Nasjonalparker er derimot en verneform som skal ta vare på større områder, landskap og økosystemer. Nasjonalparkene skal gi en god dekning av våre representative naturtyper, økosystemer og villmarksområder, bevare plante- og dyrelivet og deres leveområder, sikre vassdragsnatur og ta vare på kulturminner som viser hvordan området ble brukt tidligere. De skal også sikre mulighetene for friluftsliv og naturopplevelser. De vernes med andre ord for naturens egen skyld, for oss som lever i dag, og for kommende generasjoner.

Et representativt område

Notatet til ØV-styret viste at en nasjonalpark i den indre delen av Østmarka, sammen med de to eksisterende naturreservatene (Østmarka og Ramstadslottet), ville bli et

I 2011 fantes det ikke nasjonalparker i den sørøstlige delen av Norge, med unntak for den hovedsakelig marine Ytre Hvaler nasjonalpark (N04, etablert i 2009). På dette kartet fra 2023 ser vi også Færder nasjonalpark (N03 – 2013), Raet nasjonalpark (N01 – 2016) og Jomfruland nasjonalpark (N02 – 2016). De svarte markeringene viser besøksentrene i Ytre Hvaler og Færder, våtmarkssentrene i Ilene (Tønsberg), Oslo (Østensjøvannet og Fornebu) og Nordre Øyeren, samt rovdyrbesøksenteret i Flå. Kart: Miljødirektoratet.

representativt område for de lavereliggende barskogene med tilhørende plante- og dyreliv på grunnfjellet i Østlandsområdet. Området inneholder mange forekomster av gammel barskog (både gran og furu), noen forekomster av gammel løvskog og rik sumpskog, et tyvetalls områder for storfugl, intakte og representative myrområder med fugleleiker, mange idylliske skogs- og myrtjern, vann

Gammelskogen ved Eriksvann: Verneverdig! Foto: Sigmund Hågvar.

og større systemer av innsjøer, samt flere høye topper med utsikt. I noen av elvene er det elvemusling og ørret, og flere av innsjøene har kreps, ørret og abbor.

Området har også en interessant kulturhistorie knyttet til skogsdrift samt flere tidligere setre og markaplasser. Plankeveien og Flyktningeruta krysser deler av området, og Østmarka ble mye brukt av Milorg under andre verdenskrig. Da notatet ble skrevet i 2011 var det tre DNT-hytter i området som var aktuelt for en nasjonalpark (Øvresaga, Røyrvannskoia og Bøvelstad), samt Vangen som eies av Skiforeningen.

I den indre delen av Østmarka (fra Skogsmåsan mot reservatet) ligger dessuten det største sammenhengende inngrepsfrie området (INON) i Oslo, Akershus og Østfold og i hele Osloområdet. Regjeringen Stoltenberg hadde nylig satt seg som mål «å sikre at attraktive naturområder med urørt preg blir tekne vare på», og dette var i seg selv en tungtveiende grunn til at området burde vernes.

Argumentene for Østmarka nasjonalpark
Styrenotatet fra oktober 2011 fokuserte særlig på fem argumenter:

1. Sørøst-Norge «mangler» en nasjonalpark. Nesten alle nasjonalparker ligger høyt til fjells eller langt mot nord. Norge mangler en nasjonalpark som kan representere de lavreliggende skogsområder (midtre og sørlige barskogsone) på Østlandet. Det finnes neppe bedre alternative områder for å verne denne naturtypen enn «Østmarka nasjonalpark».

2. Et større område i Østmarka vil bli vernet for all framtid. Vi må tenke både 50 og 100

år framover i tid. Det er ca. ½ million mennesker som bor i kort avstand fra nasjonalparken, og over 1 million som har under en times reisevei.

3. Stockholm har fått sin nær-nasjonalpark: Tyresta ca. 20 km sør for hovedstaden. Denne skogkledte, bynære nasjonalparken er blitt en stor attraksjon. Også Oslo-området har muligheter for en nasjonalpark.

4. Som nasjonalpark vil Østmarka få høy status. Det kan bli opprettet et nasjonalparksenter med ansatte og et nasjonalparkstyre av folkevalgte fra omkringliggende kommuner.

5. Med nasjonalpark på offentlig grunn vil ikke motstanden bli så stor hos grunneiere og kommuner. Det åpner for muligheter til villmarksturisme, og kommunene kan bruke statusen i markedsføring og profilering av kommunen som grønn og miljøvennlig.

ØV påpekte senere også at markaloven ikke ga Østmarka tilstrekkelig beskyttelse, fordi den ikke er til hinder for slike ting som skogsbilveier, flatehogster, nye kraftlinjer osv.

Etter oktober 2011 var nasjonalparken et tema på hvert eneste styremøte i ØV, både før og etter at daværende klima- og miljøminister Ola Elvestuen startet den formelle verneprosessen i november 2019. Dette ble starten på en lang, grundig og til dels innviklet prosess, som førte fram til at Klima- og miljødepartementet innledet den endelige behandlingen i mars/april 2023.

Solide argumenter

De tidlige argumentene for nasjonalparken i Østmarka ble forsterket flere ganger i løpet av høringsprosessen, som for eksempel da Norsk institutt for naturforskning (NINA) i februar 2021 la fram en fagrapport som bekreftet at det aktuelle området oppfyller naturmangfoldlovens kriterier for en nasjonalpark.

Menon senter for miljø- og ressursøkonomi i samarbeid med NINA leverte i september samme år en samfunnsøkonomisk analyse som viste at etableringen av en nasjonalpark i deler av Østmarka ville «... med stor sannsynlighet ha betydelige positive samfunnsøkonomiske virkninger».

Kulturminnemyndighetene i Oslo og Viken fylkeskommune heiet på en nasjonalpark i Østmarka, blant annet fordi den vil bidra til å sikre kulturminner.

Nasjonalparken møtte en del motstand i begynnelsen, men de gode argumentene førte til slutt til at bare tre av 59 representanter stemte imot da bystyret i Oslo behandlet saken for tredje gang 1. mars 2023. Også de andre kommunene rundt Østmarka ble etter hvert overveiende positive: Det er til sammen 211 representanter i kommunestyrene og bystyret i Østmarka-kommunene, og av disse stemte 77 prosent – 163 politikere – for nasjonalparken.

Da Nytt fra Østmarka gikk i trykken 25. august var vedtak om nasjonalpark i Østmarka ikke offentliggjort.

Det som er igjen

Sigmund Hågvar

Jeg vil vandre
i det som er igjen
av ekte natur.

Nyte intakte horisonter
og vann som renner fritt.

Våkne til en krydret stillhet
med en fjern spettetromming.

Sitte blant grove graner
og undres over deres alder.

Kanskje følge bekkens løp
helt opp til kilden.

Som en oppdager vil jeg vandre
i denne rest av noe ekte.

Nyte friheten
og min egen uforklarlige glede.

Østmarkas rikdom:

Den gyldne trekanten

Av Trond Wormstrand

Jeg skyver unna kongler, setter baken min på bare berget, trekker styrkedrikk opp av sekken og tar en pause i et naturlig sanatorium. Ranke furustammer rødmer i skrått solskinn.

Dagens tur: Skullerudstua–Rundvann–Rustadsaga–Skullerudstua. En blåmerket trekant på brun sti og grått svaberg.

En franskmann hjelper meg til å «se» furuskogen på mine turer. «Varje tallskog [furu-skog] är som ett naturligt sanatorium, och även en musiksalong ... en kammare, en ofantlig katedral för eftertanke...», skriver Francis Ponge (1899–1988) i boka «Le carnet du bois de pins», en hyllest til furuskogen. «Tallskogshäftet» i svensk utgave.

Furutrærne svinger svakt i sønnavinden rundt meg, suser. Tørre nåler løsner og faller i hodet mitt. Der også en kongle. Jeg kikker opp og får øye på et ekorn. Ekorn, spetter, korsnebber og mus spiser konglefrø. Frø som furua bruker uvanlig lang tid på å lage. Drøyt tre år tar det fra blomst anlegges til de harde kongleskjellene åpner seg og slipper frøene fri.

Jan Erik Vold slår «et lite slag i luften» for furukonglene. Han mener de fortjener oppmerksomhet sammen med andre vennlige forbisette ting og mennesker. Furukonglene «minner om barkebåter, fiskedupper og små kjønnsorganer, som hos gamle menn – eller etter en dukkert...», skriver han i diktet «Furukonglesang».

For Francis Ponge er furuskogen mild og vennlig, for ikke å si elskverdig. Han beskriver den sånn:

a) *i promenaden*: inga låga grenar, inga höga växter, inga lianer. Tät matta. Några klippor möblerar

b) *i eftertanken*: modererandet av ljuset, av vinden. Diskret doft. Ljud og musik diskreta. Sund atmosfär

Godt derfor at Østmarkas fattige grunnfjellbergarter gir gode forhold for furu. Av Østmarkas produktive skog utgjør furudominert skog 27 prosent og blandingsskog av gran og furu 21 prosent.

Jeg hviler lenge i Skullerudåsens sanatorium. Baken får smak av gammel gneis, en milliard år gammel, leggene mine av klatrende skogmaur. Forveksler de mine septemberbrune legger med furustammer?

En blåmerket trekant, ja, men også en gylden trekant. Gyllen av furustammer og vaffer. Vaffer stekes i trekantens alle hjørner: Skullerudstua, Østmarkskapellet (søndager) og Rustadsaga.

Jeg stabler meg på beina og rusler nordover i diskre furuduft. Etter et par kilometer blir det duft og smak av nystekte vaffer på Rustadsaga.

«Några klippor möblerar».

Guidet tur langs Flyktningeruta

Hva: Guidet tur

Hvor: Fra Vangen til Skullerudstua (15 km)

Hvem: Flyktninghjelpen og Østmarkas Venner

Når: Søndag 17. september kl. 10:00

Oppmøte: Busstransport til Vangen fra parkeringsplassen ved Skullerudstua kl. 09:00, med avmarsj fra Vangen kl. 10:00. De som ikke blir med på felles-transport fra Skullerudstua må selv komme seg til Vangen til kl. 10:00.

I 2022 var det 100 år siden Fridtjof Nansen ble tildelt Nobels fredspris «for sin ledende rolle i forbindelse med tilbakesendelsen av krigsfanger, internasjonalt hjelpearbeid og rollen som Folkeforbundets høykommissær for flyktninger». Flyktninghjelpen og Østmarkas Venner markerte dette ved å invitere til guidet tur på en del av ruta som ble brukt av norske flyktninger under krigen.

Formålet med turen var å lære mer om Flyktningeruta og å sette søkelyset på folk på flukt. Dette er dessverre ikke mindre aktuelt i 2023. Vi ønsker derfor også i år invitere til en guidet tur for å sette søkelyset på folk på flukt, samt å gi informasjon om flyktningeruta som var i bruk under krigen. Det blir også informasjon om andre spennende steder vi passerer underveis. Kjentmann og guide for dagen er Østmarkabok-forfatteren Even Saugstad.

Turen går på blåmerkede stier langs den historiske Flyktningeruta og passer for alle som er vant til å gå i Østmarkas litt ulendte, til dels krevende, terreng.

Det blir flere stopp underveis, så ta med mat og drikke for hele dagen. Vi kommer ikke innom noe serveringssted på veien. Turen er 15 km lang og er beregnet å ta ca. 6–7 timer. Godt fottøy og klær etter vær!

Turen er gratis og åpen for alle, men krever påmelding.

For mer informasjon og påmelding til tur og buss, se Østmarkas Venners nettside www.ostmarkasvenner.no

Adkomst: Hvis du skal være med bussen til Vangen, ta T-bane eller buss til Skullerud T. Det er også gode parkeringsmuligheter ved Skullerudstua og på Bysetermåsan.

Kontaktpersoner:

Torstein Bae, Flyktninghjelpen. Tlf.: 924 09 376

Ingunn Lian Nylund, Østmarkas Venner. Tlf.: 949 82 006

Det var stor oppslutning om turen langs Flyktningeruta i fjor.

Foto: Steinar Saghaug.

Les mer om ruta på: <https://ut.no/turforslag/1115777/flyktningeruta-historisk-vandrerute> og <https://lokalhistoriewiki.no/wiki/Flyktningeruta>

Han slo ring rundt Østmarka

Noen går Norge på langs, andre går Norge på tvers. Slike ting kan du gjøre også i Østmarka: Du kan for eksempel gå gjennom Østmarka fra Losby til Durud, fra Flateby til Sandbakken, eller langs Flyktningeruta fra Skullerudstua til Enebakk.

Men: Etter det Østmarkas Venner «har grunn til å tro», har ingen andre gått rundt Østmarka – i ett jafs! – før Egil Engen gjorde det i sommer. De gode vennene Even Saugstad og Irene Asphaug stilte opp som support-team og heiagjeng, og ved midnatt 24. juni startet turen ved Grytelokket på Klemetsrud. Da Engen var ferdig med turen drøye 16 timer senere hadde han brukt 101 724 skritt på å tilbakelegge 87,69 kilometer, i en tur som hadde brakt ham gjennom alle Østmarka-kommunene: Oslo, Nordre Follo, Enebakk, Rælingen og Lørenskog.

Egil Engen mener at det er ganske enkelt å gå lange turer: Det er bare å sette den ene foten foran den andre, helt til du er framme. For øvrig blir turer mer interessante hvis du vet noe om området du går gjennom, og det gjør Engen: I artikkelen som han senere skrev for ØV kan vi lese om mange titalls turmål, historiske steder og andre attraksjoner i Østmarkas utkantstrøk, fra Dølerud i Oslo til Sandbakken i Nordre Follo til Rausjøgrenda i Enebakk til Huldreheim i Rælingen og til Sørlihavna i Lørenskog, og tilbake til «Østmarkaportene» i Oslo.

Du kan lese hele artikkelen på ØVs nettsider, hvor den ble publisert 7. august.

Turen Østmarka rundt endte ved utgangspunktet – Grytelokket – drøye 16 timer etter start. Det var fortsatt noen skritt igjen å gå fram til support-teamets bil. Foto: Even Saugstad.

Grunnlaget for Østmarkas vann, bekker og elver ble lagt av geologiske prosesser for minst 200 millioner år siden. Her ser vi Geitsjøen (i forgrunnen), Fløyta og Mønevann i Losby-vassdraget. Foto: Øystein Søbye.

Slik ble Østmarka til

Helga Gunnarsdóttir

Det gamle norrøne gudediktet Voluspå beskriver jordas tilblivelse sånn som man tenkte seg det mot slutten av 900-tallet. I dag har forskerne funnet ut at kloden vår ble til for om lag 4600 millioner år siden. Men – hvor gammel er egentlig berggrunnen i Østmarka?

Det skulle faktisk gå hele 3000 millioner år fra jordas fødsel til bergartene i Østmarka ble dannet. Likevel er Østmarkas berggrunn noe av det eldste fjellet vi finner i Norge, og den tilhører det såkalte sørøstnorske grunnfjellsområdet. Dette strekker seg videre gjen-

nom Østfold og deretter inn i Sverige helt til Østersjøkysten.

Grunnfjellet ble dannet i prekambrisk tid eller jordas urtid, da det kun fantes meget primitive livsformer. Grunnfjellet består av

*Ved fortidens fødsel fantes intet,
hverken sand eller sjø, ingen svale bølger;
det var ingen jord ei heller en himmel,
kun gapende tomhet, ikke gress noe sted.*

Voluspå

forskjellige typer gneiser. Gneisene stammer opprinnelig fra andre bergarter som sandstein, skifer, vulkanske bergarter og granitt, men de er omdannet, sammenfoldet og klemt sammen under meget høy temperatur og trykk. Dette skjedde i forbindelse med flere fjellkjededannelser i perioden 1700–900 millioner år siden.

For om lag 1000 millioner år siden ble grunnfjellsbergartene i Østmarka skjøvet østover og over eldre grunnfjellsmassiver i Sverige. Denne episoden medførte en kraftig sammenpakning og sammenfolding av de forskjellige gneisene. Derfor finner vi at gneisene i dagens Østmarka ligger gjentatt i parallelle, nord-sørgående drag. Disse strukturene er fremtredende i Østmarkas landskap.

Tidlig i permtiden, for om lag 250 millioner år siden, ble det såkalte Oslofeltet dannet – og da skjedde det store forkastninger i berggrunnen i Østmarka. Disse finner vi som lange, nord-sørgående daler med innsjøer som Elvåga, Nøkle vann og Lutvann. Også Hauktjernkløftene, Svartdalen og Trolldalen er et resultat av slike forkastninger.

Istidenes påvirkning i Østmarka

De siste 2,7 millioner år har det vært en rekke klimasvingninger som har resultert i mange istider med varmere perioder imel-

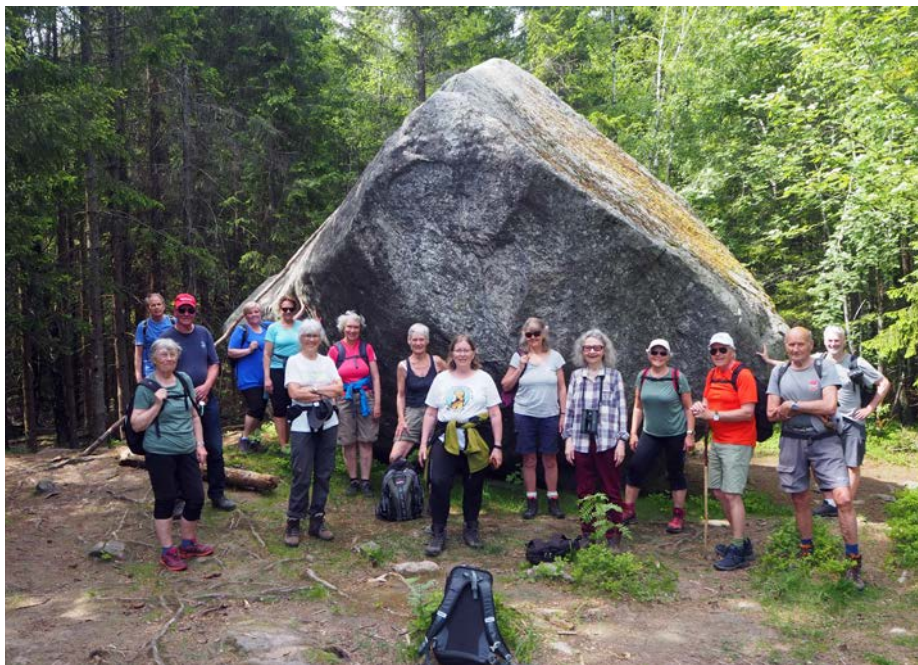
lom. Gjentatte ganger har Østmarka vært dekket av meget tykke iskapper. Disse lå over hele Skandinavia og nord til Svalbard, samt over store deler av Russland, England og Tyskland. Det er jo egentlig ganske forunderlig å stå på Tonekollen og tenke seg at det lå en iskappe på over en kilometers tykkelse over Østmarka!

Siste istid varte fra ca. 117 000 til 11 500 år før vår tid. For om lag 12 500 år siden lå isfronten nede i Østfold og dannet en markert endemorene – Raet – som vi finner igjen over hele Skandinavia. 1000 år seinere lå isfronten ved Ski, og i løpet av 500 år (eller for ca. 11 000 år siden) ble Østmarka og store deler av Oslo-området isfritt.

Landet var presset ned av storbreens enorme vekt, og ishavet fulgte brekanten da den trakk seg tilbake. Da isen smeltet steg havnivået, og de delene av Østmarka som i dag ligger lavere enn ca. 210 høydemeter var den gang dekket av havet. Noen av de store hovedvassdragene, som Børtervassdraget, Elvåga og Losbyvassdraget samt Nøkle vann og Lutvann var på den tida deler av havet, og resten av landskapet stakk opp av havoverflaten som øyer.

Breene og breelvene fraktet med seg store mengder grus, sand og leire som ble avsatt

Nuggerudsteinen – også kalt «Fandens prekestol» – ble fraktet med isen. Her er det en turgruppe fra Østmarkas Venner som har oppsøkt den karakteristiske steinen. Foto: Bjarne Røsjø.

både under isen, ved brefronten og i havet. De finkornete sedimentene, silt og leire, som vi finner i Østmarka er altså gammel havbunn. Mange tusen år seinere dannet sedimentene grunnlaget for et beskjedent jordbruk på husmannsplassene i Østmarka, og på store gårder i Losbydalen og Ekebergdalen.

Håndfaste bevis

Vi finner også rester av mer grovmaska grus og stein på steder som Sandbakken, Sandbekken, Grusbakken og ved grustaket i nærheten av Ødegården. Dette er rester etter isbreen og breelvene.

Ser vi så noen andre rester av istida i Østmarka enn sand, grus og leire? Jo, vi har også

mer «håndfaste bevis». Østmarka har mange flotte flyttblokker som breen har revet løs og fraktet med seg. Noen av de mest kjente er Nuggerudsteinen eller «Fandens prekestol» i nærheten av Haukåsen og «Trollkjeften» langs stien til Tømmeråsen.

Østmarka har også flere jettegryter (av jette: troll eller kjempe) som er dannet mot slutten av istida. Jettegryter er dype groper eller kulper som dannes ved at breelver satte stein og grus i roterende bevegelse som langsomt ble til groper i fjellet. De mest kjente av disse ligger i Skullerudåsen og ved Svartholbekken.

Vi finner også fine skuringsstriper på bergoverflatene, som viser isens bevegelsesret-

Ved Svartholbekken nord for Bindingsvann kan du finne en stor og en litt mindre jettegyrte.
Foto: Bjarne Røsjø.

ning. Stripene er dannet av sand og stein som isen søpte med seg langs bunnen. Så uansett hvor du går i Østmarka, vil du alltid bli minnet om hvordan istidene har formet landskapet og lagt grunnlaget for den naturen vi opplever i Østmarka.

Vassdragenes vei mot havet

Dagens Østmarka-landskap er som tidligere nevnt et resultat av fascinerende prosesser som har ført til at grunnfjellslandskapet i Østmarka er preget av avrundete koller og langstrakte åskammer. Elver og innsjøer følger i all hovedsak nord-sørgående søkk og daler der forkastninger og svakhetssoner har gjort berggrunnen mer utsatt for forvitring og erosjon, som igjen er forsterket av istidene.

De mest markerte sprekkesonene på det geologiske kartet omfatter sonen som løper langs Elvåga, over Ellingsrud og inn i Djupdalen, samt en sone over Nøklevann og Lutvann til Grorud. Mellom disse finnes en krum svakhetszone fra Nøklevann over Puttjern mot Ellingsrud. At det er slitsomt å krysse disse strukturene fra vest mot øst, har både skiløpere, turgåere og orienteringsløpere lagt merke til. Under jorden vil fjellet i svakhetssonene være sterkt oppsmuldret og vannførende – noe man smertelig fikk erfare ved fremdriften av Romeriksporten for 25 år siden.

Vassdragene i Østmarka følger altså i hovedsak de nord-sørgående strukturene, men

En spe liten bekk på vei mot havet. Foto: Espen Bratlie.

allikevel kan vi si at de renner i alle retninger! Og har du tenkt over hvor de havner til slutt? Smalvann, Rundvann og Svartoren er for eksempel begynnelsen på Mossevassdraget, som renner via Langen, Våg og Mjær ned Hobølelva og via Vansjø ut i Mossesundet og Oslofjorden.

Rausjøvassdraget er en del av Børtervassdraget, som renner mot øst via Børterelva – også kalt Igna – til Øyeren, som er en del av Glomma, og som til slutt forenes med havet i Hvaler-skjærgården.

Grunnlaget ble lagt for 200 millioner år siden

Mot nord har vi Losby-vassdraget, som tar med seg vannet fra mange av de flotte inn-

sjøene nord i Østmarka og videre derfra ut i Øyeren. Det samme er tilfellet med Elvågvassdraget, som har sitt opphav i traktene ved Eriksvann,

Selv om avstanden mellom Lutvann og Puttjernene er kort, så renner vannet fra Puttjernene mot nord og havner i Øyeren, mens Lutvann, Kroktjern og Hauktjern er starten på Ljanselv-vassdraget som renner ut i Bunnefjorden. Og våre vestlige vann; Ulsrudvann og Solberglivann, tar en avstikker via Østensjøvannet før vannet møter Alnaelva i vest og videre gjennom Lodalen og Middelalderparken til havet.

Østmarkas vann, bekker og elver er for mange selve prikken over i-en når vi er på

Elgkoll beiter ask på Dølerud. Under varmetiden for over 5000 år siden var ask et mer vanlig treslag i Østmarka. Foto: Sverre M. Fjelstad.

tur. Grunnlaget for disse ble altså lagt av geologiske prosesser for minst 200 millioner år siden.

Østmarkas vegetasjon utvikler seg

Da isen forsvant var kollene slipt og nærmest fri for løsmasser. Andre steder var det grusavsetninger og løsmasser som isen hadde lagt igjen, eller som breelvene hadde sortert på sin vei. Og de lavere delene var dekket av havet, som etter hvert trakk seg tilbake. Eller mer korrekt, så steg landet gradvis da trykket fra iskapen forsvant.

Men var det ikke noe som manglet? Jo, det var ikke noe organisk jordsmonn eller myrer, ingen blomster eller trær, og dyrelivet var

begrenset til sjøen, samt fugler og noen få dyr som vi i dag forbinder med fjellet.

Ganske umiddelbart etter at isen forsvant slo de første plantene rot. Pionerplantene var hardføre urter og etter hvert dvergbusker som vi i dag forbinder med fjellet. Basert på undersøkelser fra andre deler av Østlandet kan vi anta at Østmarka etter hvert ble dekket av lysåpen bjørkeskog, før furua overtok.

For om lag 8500 år siden starter en varmeperiode som varer i ca. 3000 år. Da kan vi anta at vegetasjonen i Østmarka var preget av varmekjære løvtrær som svartor, alm og hassel. Siden overtok eikeskoger, lind og etter hvert ask på steder med det beste jordsmon-

net. For om lag 5500 år siden endret klima-et seg og de varmekjære trærne fikk gradvis mindre utbredelse, og vi kan anta at Østmarka gradvis fikk en vegetasjon som er mer lik dagens.

Grana er en nyere innvandrer

Men er det ikke et treslag som jeg ikke har nevnt? Jo, helt riktig! Hvor blir det av grana? Grana var det eneste treslaget som innvandret fra øst, og i motsetning til de andre trærne brukte den lang tid på sin reise fra Mellom-Europa, via Finland og Sverige, før den etablerte seg i Østmarka for om lag 1400 år siden. Siden har den skygget vekk mye av de andre trærne, men furua holder fortsatt stand på kollene og rabbene, til glede for oss Østmarka-travere.

Og så er det furua da, Norges vakreste bar-tre med sine røde stammer og varierte oppad-strebende kroner: Furua løfter greinene sine glad mot himmelen fra rabber og moer i Østmarka.

Dagens vegetasjon i Østmarka tilhører to av Norges seks vegetasjonssoner, som i all hovedsak er bestemt av temperatur og nedbør, som igjen er påvirket av høyden over havet, avstand fra havet og beliggenhet på nord-sør-gradienten. De østlige delene av Østmarka, som blant annet består av de to naturreservatene våre, tilhører den sørlige barskog-sone som domineres av barskog med innslag av noe varmekjær vegetasjon.

Mesteparten av Østmarka tilhører edelløv-og barskogregionen som er typisk for områdene rundt Oslofjorden. Her er det mer vanlig med varmekjære løvtrær som svartor, ask, eik, lind og alm, men i motsetning til

i varmetiden danner disse kun små bestander. Grana dominerer på god jord, mens furua holder stand på skrinn og næringsfattig jord som på kollene. Det er nok hevet over tvil at skogbruket har bidratt til å framelske grana, slik at innslaget av løvtrær hadde vært adskillig større hvis skogen hadde fått leve sitt eget liv.

Utvikling av jordsmonn og myrer

Ved istidas avslutning fantes det, som nevnt, ikke organisk jordsmonn eller myrer i Østmarka. Begge deler har utviklet seg i løpet av de om lag 10 000 årene som har gått siden isen forsvant. Jordsmonnet er faktisk en av våre viktigste naturressurser, som sammen med vann og luft danner grunnlag for livet i Østmarka og på jorda for øvrig.

Samtidig er jordsmonnet nettopp dannet av livet, det vil si at det er rester av vegetasjon og dyr som brytes ned av bakterier, sopp, insekter, meitemark og mange andre organismer, i en prosess som også påvirknes av temperatur og nedbør (klima). Vegetasjonsdekket legger et beskyttende lokk over jordsmonnet, men når dekket fjernes i løpet av en dag, for eksempel ved hjulspor etter hogstmaskiner eller slitasje på stier etter et terrengsykkelritt, brytes jordsmonnet raskt ned og fraktes vekk av vannet som tar tak i jordsmonn og løsmasser. Slik kan et jordsmonn som har brukt flere tusen år på å dannes forsvinne i løpet av meget kort tid, og det tar like lang tid å bygge det opp igjen.

Fra gjengroingstjern til myrer

Myrene våre i Østmarka bidrar til den spennende variasjonen i landskap, vegetasjon og dyreliv som vi opplever når vi er på tur. Myrene er egne økosystem med høy grunn-

*Bukketjern er et typisk gjengroingstjern og et av Sverre M. Fjelstads favorittsteder i Østmarka.
Foto: Sverre M. Fjelstad.*

vannstand, noe som fører til oksygenfattige forhold. Derfor går nedbrytningen av dødt organisk materiale så langsomt at det hoper seg opp og danner torv som ligger i tykke lag nedover i myra. Dannelsen av ei myr er ofte et trinn i en økologisk suksesjon der et tjern gror igjen og til slutt blir myr. Noen av myrene i Østmarka har derfor en gang i tiden vært små tjern og pytter, og mange av dagens tjern er på god vei til å bli myr om enn ikke i vår levetid.

Og det passer godt å avslutte dette kapitlet om hvordan Østmarka ble slik den er i dag, med et bilde som viser et slikt gjengroingstjern: Bukketjern. Da Sverre M. Fjelstad ble spurt om å trekke fram noen spesielt fine steder i Østmarka, var dette et av de stedene han nevnte. – Der kan du fortsatt oppleve en tilnærmet ubørørt villmark, til tross for at det egentlig ikke er særlig langt til parkeringsplassen ved Bysetermåsan, sa Sverre.

Denne artikkelen ble første gang publisert i Østmarkas Venners jubileumbok, Hyllest til Østmarka, i 2016. Da fylte organisasjonen femti år. Du kan lese mer om Østmarkas geologi, vegetasjon, vassdrag, kulturhistorie og mere til på våre nettsider: www.ostmarkasvenner.no

Lite slått, men mye hestesko

Tekst: Johan G. Ellingsen

Tradisjonen tro, lar vi også i år leserne av Nytt fra Østmarka ta del i det årlige slåttetreffet på Bøvelstad. Men slåttetreffet ble litt uvanlig: Den ekstreme tørken i juni og en litt for tidlig arrangementsdato, gjorde at vi hadde måttet bruke saks for å slå enga i år.

Slåttetreffet på Bøvelstad er en årlig foretelse, som denne gangen gikk av stabelen i helgen 23. til 25. juni. Men siden enga var heller puslete, fikk den være i fred for ljàene. Isteden ryddet vi og stelte for våre firbeinte venner fra Vangen, som har sommerferien sin på Bøvelstad. I år er det to nydelige lam, en liten bukk og to søyer som nyter stillheten og Bøvelstads ro.

Størst spenning knyttet det seg til det tradisjonelle hestekomesterskapet, arrangert av Norsk Hesteskokasterforbund avd. Sørkedalen ved deres uslitelige og eminente overdommer Jan Fredriksen. Han innfant seg allerede på fredag for å kontrollere forholdene, hisse opp deltakerne og smake litt på ekte hjemmebrygg fra Siggerud.

Nytt av året var at mesterskapet hadde fått internasjonal deltakelse, sannsynligvis Etiopias beste (og eneste) kvinnelige hesteskokaster, Mercy Abraham, som bokstavelig talt kastet glans over arrangementet. Hun var faktisk oppe og snuste på ledelsen med noen nydelige og grasiøst utførte kast som fikk de andre deltakerne til å måpe!

Mercy er en sann Østmarka-venn og en tøfing som ikke lot seg skremme av årets dessverre skjeve kjønnsfordeling. Etter tre runder var det imidlertid duket for mannlig omkamp mellom Arild Hildebrandt og referenten; en kamp som krevde ytterligere tre

Mercy Abraham kastet internasjonal glans over hesteskokastemesterskapet på Bøvelstad. De andre deltakerne (bak) var: Fra venstre Bjørn Engebretsen, Arne Gunnar Havnås, Johan, Arild Hildebrandt (vinneren), Tore Bratlien og Jan Fredriksen lengst til høyre. Fotolselfie: Mercy Abraham.

runder før Arild knepent endelig kastet seieren i land. En verdig vinner mottok hyllesten fra de frammøtte.

Bronsen gikk i år til nykommeren Tore Bratlien, som hårfint måtte se seg slått av veteranene. Og så ble det rømmegrøt og bad i Børtervann. Kan livet bli bedre?

Bøvelstad er en tidligere husmannsplass som ligger idyllisk til ved Børtervann i Rausjømarka – sørøst i Østmarka. Etter omfattende restaurering ble stedet tatt i bruk som ubetjent DNT-hytte fra 29. mai 2011.

Markatreff på Sørli besøksgård

- Hva:** Foredrag, omvisning og utekino
Hvor: Sørli besøksgård ved Haraløkka på Bøler
Hvem: Bymiljøetaten/Sørli besøksgård og Østmarkas Venner
Når: Tirsdag 26. september fra kl. 17.00

Velkommen til gårdsbesøk!

Få et innblikk i hvordan gården Sørli drives! Gården drives etter regenerative prinsipper og kretsløpstankegangen står sterkt. Dyr, jordsmonn og planter forvaltes helhetlig. Kvelden byr også på informasjon om Sørli-plassen og dens historie, samt filmer fra Østmarka.

Kl. 17.00 Sørli serverer mat fra egen produksjon. Så langt beholdningen rekker.

Stands og demonstrasjoner fra ulike foreninger. Anledning til å gå rundt å titte på den mangfoldige gården.

Kl. 18.00 Programstart

Kort presentasjon av Sørli fra gamledager og en presentasjon av dagens besøksgård.

Kl. 19.00 (eller når det er mørkt nok) vises bilder fra Sørli før og nå, og det blir filmer fra Østmarka.

Programmet varer til ca. 20.30.

Arrangementet er åpent for alle, det kreves ikke forhåndspåmelding og det er gratis. Flere detaljer på Østmarkas Venners nettsider.

Sørli ligger 300 meter fra parkeringsplassen på Haraløkka (innkjøring fra Bølerlia). Sørli var opprinnelig et småbruk med historie tilbake til 1800-tallet. Besøksgården ble etablert i 2019.

Sørli besøksgård er en økologisk gård ved Nøkle vann i Østmarka, ikke langt fra bebyggelsen på Bøler. Foto: Espen Bratlie.

Følg med for oppdatert informasjon på www.ostmarkasvenner.no

Historisk vandring på Losby Gods

Hva: Omvisning

Hvor: Losby Gods

Hvem: Losby Gods i samarbeid med Østmarkas Venner

Når: Søndag 29. oktober kl. 13:00

Losbys Gods har en stolt historie og tilbyr oss en spennende reise gjennom godset og Losbydalens fortid. Vi blir tatt med inn i den gamle delen av godset, og det blir en vandring gjennom salongene samtidig som det blir gitt et tilbakeblikk til svunne tider. Datidens interiør er nøye ivaretatt og tradisjonene føres videre. Historien som sitter i veggene på Losby Gods er noe av det som gjør Losby til en særegen opplevelse.

Omvisningen varer ca. 1 time.

Etterpå er kafeen åpen.

Omvisningen er gratis, og krever ingen påmelding.

Losby Gods – En reise i tid og tradisjoner. Foto: Kjell Erik Sandberg.

SpeiderhytteTuren 2023

- Hva:** Hyggelig tur for turinteresserte unge og voksne
Hvor: Speiderhytter i Østmarka
Hvem: Speiderne i samarbeid med Østmarkas Venner
Når: Lørdag 14. oktober og søndag 15. oktober

Tredje helgen i oktober ønskes det velkommen til en eller flere av speiderhyttene i Østmarka. Mange speidergrupper har en egen hytte i skogen. Denne helgen vil speiderne og Østmarkas Venner gjerne dele turgleden med flest mulig turglade mennesker.

Også i år er det en del andre speidergrupper som har ønsket å delta på arrangementet. Oversikt og beskrivelse av alle hyttene finnes på arrangementets nettside.

Arrangementet er åpent for alle.

Hyttene er åpne lørdag 14. oktober kl. 10–18 og søndag 15. oktober kl. 9–16.

Mer informasjon, kart og turforslag, se nettsiden www.speiderhytteturen.no

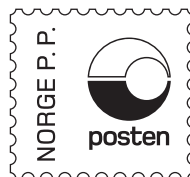

Følg med for oppdatert informasjon!

Velkommen ut på tur!

*Speiderhytta Oterstua er alltid godt besøkt. Hytta ligger på Dalsåsen like ved Brenna.
Foto: Bjarne Servold.*

Returadresse:
Østmarkas Venner,
Postboks 85 Nordstrand,
1112 Oslo

Arrangementer Østmarkas Venner

Dato	Arrangementer	Medarrangør/Guide	Annonseres
17. sept.	Guidet tur langs Flyktningeruta	Flyktninghjelpen og Even Saugstad	side 22
26. sept.	Markatreff på Sørli besøksgård	Bymiljøetaten/ Sørli besøksgård	side 33
14.–15. okt.	SpeiderhytteTuren 2023	Speiderne	side 35
17. okt.	Villmarkskveld og middag på Mariholtet	Arne Nævra og Mariholtet	side 12
29. okt.	Historisk vandring på Losby Gods	Losby Gods	side 34
9. nov.	Vi feirer nasjonalparken	Annonseres senere	side 13
7. des.	Førjulstreff på Rustadsaga		side 13

Støtt Østmarkas Venner via Grasrotandelen

ØSTMAROKAS VENNER

Organisasjonsnummer: 871278202

32774871278202